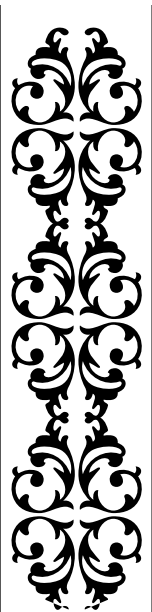

דינא דמלכותא

1 משנה ב"ק קי"ג ע"א, אין פורטין... 'וגמ', ומוכסין... העומד מאליו' (תליתאה)

לפי שמואל דינא דמלכותא דינא (דין אין לו קצבה נראה לקמן)
בטעם דינא דמלכותא מצינו כמה פירושים בראשונים-

2 ב"ב נ"ד ע"ב, והאמר שמואל... דמלכותא דינא' ורשב"ם ד"ה והאמר שמואל

לפי הרשב"ם תוקף דינא דמלכותא דינא הוא הסכמה מרצון- שכל בני המלכות מקבלים על עצמם להתנהג ע"פ דינא דמלכותא.

3 משנה נדרים כ"ז ע"ב, נודדים... אף בשבועה' וגמ',...מאליו, ור"ן

שיטת הר"ן היא שדינא דמלכותא היא מדין בעל הבית- שברשות המלך לגרש ממדינתו כל מי שאינו מתנהג כרצונו (ולכן כתב שבא"י היות ואין למלך רשות לגרש יהודי אין דינא דמלכותא -אלא דין מלך כשהוא אכן מלך ע"פ דין).

4 עליות דרבינו יונה ב"ב נ"ד ע"ב, שלא הוזכר... לא זכה בהן'

לפי רבינו יונה דינא דמלכותא הוא מעין הפקר ב"ד - שיש למלכות רשות להפקיע ממון (ומדבריו משמע שדינא דמלכותא מקנה למלכות את הכח להפקיע ממון ולתת למישהו אחר לזכות בו -אבל השני לא קנה עד שעשה מעשה קנין בעצמו ולא זכה ממילא מדין דינא דמלכותא.) בספר דבר אברהם הסביר את שיטת רבינו יונה-

5 דבר אברהם סי' א', והנ"ל דדעת רבינו יונה ז"ל היא... היינו הך'

הדבר אברהם פי' שלפי רבינו יונה הכח שחז"ל למדו מ'יחרם כל רכושו' - שיש לב"ד את הכח להפקיע ממון איננו דין בבית דין בלבד אלא בכל מי שיש לו את השררה -כולל מלכות של נכרים -וא"כ דינא דמלכותא בשנוגע לעסקים שבין אדם לחבירו הוא מדין הפקר ב"ד ממש.

בדבר אברהם הביא עוד שיטה בדינא דמלכותא והיא שיטת הרשב"א והריטב"א-

6 חידושי הרשב"א ליבמות מ"ו ע"א, דעל דעת כן הם באים... שבי'

הרשב"א (וכן הוא בריטב"א שם ובפרק איזהו נשך) סובר שהכח לדינא דמלכותא נובע מזה שהתורה מכירה בכיבוש כקנין -וממילא קנתה המלכות את כל אזרחיה לכל מה שהיא גוזרת עליהם.

והנה, במס' גיטין מצינו לכאורה מחלוקת בגמ' בנוגע לכחה של דינא דמלכותא-

7 גיטין י' ע"ב במשנה, כל השטרות... 'וגמ',...מכגיטי נשים'

לכאורה ללישנא קמא יש לדינא דמלכותא את הכח להכשיר שטר קנין שהוא פסול ע"פ דין תורה, וללישנא בתרא לא-

8 רמב"ם פכ"ז מלוה ולוה ה"א, מעות החוב', ומג"מ, והנה... הפך מזה'

המג"מ הסביר שדעת הרמב"ם רוב ראשונים היא כלישנא בתרא -שדינא דמלכותא איננה מקנה למלכות את הכח לקבוע את תורת מקח וממכר בין בני אדם אלא לחייב מסים וכדומה שהם לטובת המלכות.

9 ר"א ש פ' המביא גט סי' י' גמ'... מכגיטי נשים' (תניינא)

לפי הרא"ש (וכן כתב שם הר"ן) גם הלישנא בתרא סוברת שיש למלכות רשות לקבוע את דרכי הקנינים ולהכשיר שטר קנין של נכרים ואין כאן מחלוקת כלל - אלא שלפי הל"ק מדובר במלכות שהכירה בשטרי מכר כדבר המעביר מרשות לרשות אחרת ולל"ב לא הכירה המלכות בשטרות אלא כרא"ה וממילא אין תוקף בשטרי מכר העולים בערכאות.

וא"כ - לפי הרמב"ם והראשונים במג"מ סוברת הלישנא בתרא שאין דינא דמלכותא בדבר שאינו לטובת המלכות וכן הלכה, ואילו לפי הרא"ש לכ"ע שייך דינא דמלכותא גם בדברים שבין אדם לחבירו שאין למלכות שום רווח מהם.

והנה, לעיל ראינו את שיטת הר"ן בדינא דמלכותא שהיא מדין בעל הבית, גם הרא"ש כתב כן וממנו משתמע שלא לכל דבר יש לו, לבעל הבית' סמכות-

10 ר"א ש פרק ג' נדרים סי' י"א גמ'... ובקצבתו'

לכאורה סובר הרא"ש שדינא דמלכותא מדין בעל הבית שייך דוקא במה שנוגע לקרקע - שכן הארץ שייך למלכות. (והסוגיא בגיטין לענין שטרות העולים בערכאות ע"כ היינו דוקא בשטרי מכירת קרקעות).

11 אור זרוע ב"ק סי' תמ"ז, ולי נראה... כמצותו'

באור זרוע מפורש כן - שמדין בעל הבית לא שייך לומר דינא דמלכותא דינא אלא במה שנוגע לקרקע.

12 שו"ת מהרי"ק שרש קפ"ז, ח"ו'

גם המהרי"ק למד כמו הר"ן שדינא דמלכותא הוא מדין בעל הבית ואינו שייך אלא בקרקעות וכן הביא בשם ר"א ממייך.

וא"כ - לפי הר"ן הרא"ש האור זרוע הרא"ם והמהרי"ק (ואולי גם הרמב"ם) דינא דמלכותא היא מדין בעל הבית והוא שייך דוקא למה שנוגע לקרקע - שהמלכות היא הבעלים של הקרקע, ואילו לפי הרשב"ם שהיא מטעם הסכמה שייך לומר דינא דמלכותא דינא לענין כל עסק שבין אדם לחבירו - שהוא על דעת המלכות.

13 מרדכי ב"ק סי' קנ"ד

המרדכי פסק שיש דינא דמלכותא בכל דבר וכמו שראינו בגיטין בשטרות העולים בערכאות.

14 רמ"א חו"מ סי' שס"ט ס"ח, י"א דלא אמרינן דינא דמלכותא... 'סעיף ז'

מסקנת הרמ"א היא שיש דינא דמלכותא גם בדברים שאינם קשורים לקרקע. ולכאורה יוצא שהרמ"א לא פסק שהוא מדין בעל הבית - וממילא גם בארץ ישראל שייך דינא דמלכותא.

15 שו"ת חתם סופר חלק ו' סי' כ"ט, וע"ד עם בני ישראל... בבבת עין'

החת"ס פסק שגם לגייס צבא כלול בדינא דמלכותא - אבל לא לגייס תלמידי חכמים.

בתחלת הסוגיא ראינו את האוקימתאות בגמ' במוכס שאין לו קצבה ובמוכס העומד מאליו שאין להם את הכח של דינא דמלכותא-

16 רש"י ב"ק קי"ג ע"א ד"ה שאין לו קצבה וד"ה מאליו

מכס ללא קצבה - שהמוכס הורשה לקחת כמה שהוא רוצה, וכן מוכס העומד מאליו - אזרח רגיל שעמד מעצמו ודרש מכס משכניו או מעוברים ושבים - אין עליהם שם דינא דמלכותא.

17 רמב"ם פ"ה גזילה הל' י"ד, ..., הרי זה גזל'

לפי הרמב"ם המלך שלקח רכושו של יחיד שלא כדת הידועה הרי זה גזל ולא דינא דמלכותא.

18 אור זרוע ב"ק סי' תמ"ז, ורבינו אליעזר בר שמואל... המלך היתה'

בפרק הניזקין אנו מוצאים את ענין הקונה מן הסיקריקון - שלוחי המלכות שהיו מפקיעים רכוש, והגמ' הסבירה שמותר לקנות מהם היות והבעלים כבר נתייאשו מרכושם - אבל מכח דינא דמלכותא אין בהפקעת הרכוש תוקף מפני שלא הופקע ע"פ חוקותיהם - ועפ"ז פסק הרא"ם שאם המלכות גוזרת גזרה באופן המפלה לרעה חלק מסויים מהאוכלוסייה אין על זה שם דינא דמלכותא אלא חמס.

19 שו"ת מהרי"ק סי' ס"ו, ורוב הדיעות... לאשורו, וסי' קצ"ד, וגם ראית'... לעיל'

המהרי"ק נראה סותר את עצמו - שבסי' ס"ו כתב שאם מפלים לרעה את בעלי מקצוע מסויים - ובמיוחד את היהודים - אין זה דינא דמלכותא ובקצ"ד הוכיח מקושיית הגמ' על המשנה בלובש כלאים לגנוב את המכס - שגם אם גזרו שהיהודים ישלמו יותר יש בזה משום דינא דמלכותא.

20 רמ"א חו"מ סי' שס"ט ס"ו, ואפי' צוה... לכל איש, וס"ח, ואם חקק... חקוק לכל'

למרות הסתירה הביא הרמ"א את שתי התשובות!

עד כאן התייחסנו לחוקי המדינה מדין דינא דמלכותא. בגמ' מצינו שיש עוד דין המחייב את הציבור לציית לתקנות וגזרות הקהילה -

21 ב"ב ח' ע"ב, ורשאים בני העיר... קיצתן' ורש"י

בני העיר - ע"י טובי העיר - המנהיגים - ששינו את המדות או גזרו קנסות חייבים לציית להם - ובפשטות הוא מדין הלכות שותפין שבכל שותפות שיש בה הרבה שותפין מונים ועידה לקבל החלטות לטובת כל השותפין - והחלטותיהם מחייבות את כולם.

1 : מתני' אין פורטין

לא מחיבת המוכסין ולא מבנים של גבאין ואין נופלין מהם צדקה יאכל נופל
הוא מתוך ביתו או מן השוק :

ומוכסין *והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רב תנינא בר
כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס
העומד מאליו איכא דמתני לה אהא *לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי
עשיה בגדים להבריה בו את המכס מתני דלא כר'יע דתניא *אמר להבריה
את המכס ריש אומר משם *ר'יע מותר להבריה את המכס *בשלמא לענין
כלאים בהא קמפלגי דמר סבר דבר שאין מחבין מותר ומר סבר דבר
שאין מתבין אסור אלא להבריה בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא
דמלכותא דינא א"ד תנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי
ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני (ה) אהא *נדרין להרנין
ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה
של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא
דינא א"ד תנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר'
ינאי אמרי במוכס העומד מאליו

***והאמר**

2

שמואל דינא דמלכותא דינא

והאמר שמואל דינא דמלכותא

דינא כל מסים וחרטיות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להגיד
במלכותם דינא הוא שכל בני המלוכה מקבלים עליהם מרגלים חוק
המלך ומשפטי והלקך דין גמור הוא ואין למחויק בממון חבירו ע"פ
חוק המלך ההוגו בעיר משום גזל :

3 מתני' נדרין להרנין ולחרמין ולמוכסין שהיא

תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית המלך
אע"פ שאינה של בית המלך בש"א בכל נדרין
רוץ מבשבעה וב"ה אומרים *אף בשבעה

במוכס העומד מאליו - שלא במנהג
המלך וכחצו כהאסות חוקא במלכי
טובדי טובים אמר דינא דמלכותא
דינא מפני שהארץ של ויסל למר
להם אם לא חטאו מלודי ארע
אחכס מן הארץ אבל במלך ישראל
לא לפי שא"י כל ישראל שותפין בה
וכי אמריק דינא דמלכותא דינא הי"מ
לענין שאם קנה אחד מהם זה חייבים
ליטן לו את המכס וכן גמי אם לא
קנה אותו אלא שהוא ממנה לגבות
את המכס שאינו רשאי ישראל חבירו
לישבע שהן תרומה לויכא אונסא
כיון דדינא דמלכותא דינא :

4 שלא הזכר דינא דמלכותא אלא להפקעה, שהנכסים מופקעין מבעליהם בדיני המלך, וכענין הפקר ב"ד הפקר⁶⁸², ומי שיורד בהם במצות המלך זוכה בהם בחזקה, אבל כל זמן שלא החזיק בהם לא זכה בהן.

5 והנ"ל דדעת רבנו יונה ז"ל היא דהא דד"מ דינא גם בקנינים ובדברים שבין אדם לחבירו ידעינן לה מההוא קרא גופי' דילפינן מיני' בגיטין (דף ל"ו ע"ב) הפקר ב"ד הפקר מקרא דוכל אשר לא יבא לשלשת הימים כעצת השרים והוקנים יחרם כל רכושו. וסבירא ל' דלא נאמרה הלכה זו על ב"ד של ישראל בתור ב"ד אלא בתור שררה וממשלה, שהרי שרים וקנים כתיבי בקרא, ובאמת היינו נך

6 דעל דעת כן הן באים לדור בארצו וכלו לקחם במלחמה שיש לו בהן קנין גוף דכתיב וישב ממנו שבי

7 מתני' * יכל השטרות* העולים בערכאות של עובדי כוכבים אע"פ שהתמיד עובדי כוכבים כשרים חוץ מניי נשים ושחרורי עבדים *ר"ש אומר אף אלו כשרין לא הזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט: גמ' קא פסיק ותני לא שנא מבר ל"ש מתנה בשלמא מבר מני ידוב וזי קמיהו הוא דקנה ושטרא ראה בעלמא הוא דאי לא ידוב וזי קמיהו לא דח מיעי נפשיהו וכתבין ליה שטרא אלא מתנה במאי קא קני לא בהאי שטרא והאי שטרא חספא בעלמא הוא אמר שמזאל דינא דמלכותא דינא ואב"א יתני חוץ מבניי נשים:

וכנה דעת רוב הג'ונים ז"ל ודיינו למסוק לעשון האחרון שחמרו מי חון מבניי נשים שררה לומר בכל שבר שהוא כנס שהשטר הוא שטר הקנינה ושעבוד אינו מוטיל כלל ויש לפרש לפי דעתם ז"ל דאש"ג דקיימא לן דינא דמלכותא דינא כמזאל פ"ס מהלכות גזילה ואבידה ס"ו מ"ו כנס שהוא חספא למך נעניי סמכין ס"ו ופס שהוא מחקין חבל דבגדים שבין אדם לתניו אין דינו כהם דין וכתי קאמל האביצית אמת לא אמרינן כתי סא דינא דמלכותא דינא והי חון מבניי נשים ואין ראה נמורה היקר חס

8 א שטר שכתוב בכל לשון ובכל כתב אם היה עשוי כתיקון שמרי ישראל שאינן יכולין להודיין ולא להוסיף ולא לנרוע והיו עדיין ישראל ויודעין לקרותו הרי הוא כשר ונוכח בו מן המשועבדין. [א] אבל כל השטרות שחותריהן עכרים הרי אלו פסולין תיין כשטרי מקח וכמבר ושטרי חוב והוא שיתן המעות בפניהם ויכתבו בשטר לפנינו מנה פלוני לפלוני כך וכך דמי חסבר או מעות החוב.

9 גמ' קא פסוק ותני ל"ם מכר ול"ם מהנה בשלמה
מכר ממי יהיב זוזי קמיייהו הוא דקנה ובסר לרליה בשלמה הוא = אז לא יהיב זוזי קמיייהו
לא הוא מרעי נפשייהו "וכתבו ליה שטר"א אלא
מהנה במאי קני לה ביהאי שטר"א האני שטר"א
סמא בשלמה הוא אמר שמואל דינא דמלכותא
דינא ואז בעית לימא הני חוץ מכניסו נשים -
כי תרי לישני ל"ם אהדיי דליכא מאן דשליג
אזא דאמר בטולי התלמוד דינא דמלכותא
דינא ומיהרלא מהגהין (איירי) בתרי לישני
אז הריג המלך שלא יעשו שטר אלא בשני
הפרכאות שלא יחתמו העדים על שטר עד
יצאו בטולי הדבר לפני הפרכאות ויראו
דעו הפרכאות אמהת הדבר [ז] וזו יהו הרשות לעדים להתיב והיינו כפחות ג העולין
פרכאות דאחר שכתב השטר מביאין העדים אותו לפני הפרכאות ונגמר כל הדבר בפניהם
המכין עלייהו דאי לא יהיב זוזי קמיייהו לא הוא מרעי נפשייהו לזוהי לחתום [ז] ואשילו אז
בזק קלא עלייהו דשקלי שוהדא לאלווי דינא [ד] לעדות שקר לא מרעו נפשייהו אז איירי
מהגהין בכל שטותא אשילי בשטרי מהנה ואם לא הריג המלך קד אז מהרלא מהגהין חוץ
מכניסו נשים :

10 גמ' ולמכסן והאלמר שמואל דינא דמלכותא דינא ומי שטר המכסן מן המלך אסור לגנוב
 לו העבם וכהיא דשרק חקת בהתים (דף נה.) אריסא דפריסאי עד ארבעים עינין (סס מד) ומלכא
 אחר מאן דיהיב ססקא ליכול ארעא ונס כרנא דקרקעא דאמר מלכא לא יהא בשרי אז
 לא יתן כך וכן וסיס טעמא דרשו דינא שארן שלו היא וזק הרוס שיש לו קרקע כך דים
 שלא ייטא אדם מארעא אלא מדעתו ובקבצתו . אמר רב חננאל בר כהנא אמר שמואל כחוש
 שאין לו קבא דבי רבי יוחנן אמר כחושם השומר מאליו :

11 ולי נראה דלא אמרינן דיניה דינא אלא בקרקע' ובמשפטי'
 התלוים בקרקעות כגון מבם שאומ' לא יעבור אדם בארצו אם לא
 יתן מבם וכראש' בחוקת הבתים(ל) דאריסתא דפריסאי שד ארבעין
 שניק ואבר נמי דמלכא אבר דיהיב ססקא ליכול ארעא נם כרנא
 דאקרקע' נברא שאמר לא יהא בארצו אם לא יתן כך וכך והיינו
 טעמא דדיניה דינא שהארץ שלו היא ואינו רשאי אדם שיעבור
 בארצו אם לא כמצותו

12 קפואו אשר כחשפתא חסי לזון על שטר ע"ז דידי ע"ז בחוזה
 שטר או לא כגון לענין בעל השטר על החתומה
 שכתב שדיניהם כהפך וכמו כן טען ראונו טענה זו : ולענין דעתי
 נראה דבר פשוט שאין בטענה זו ממש דלף על גב דאומר שמואל דינא
 דמלכותא דינא וכוותיה קיימא לן כדפסקו כל הפוסקים ומשום כך מכשיר
 שטר העולה בערכאות של ח"ה אפי' בשטרי מהנה הלא כחב'ר' אליעזר
 מתי"ן דלא אמרינן דינא דמלכותא אלא לענין דברים השייכים לקרקע
 כמ"ס המרדכי באורך בפרק הגזול בתרא ובשלמה לענין קנין הקרקע שיהיה
 נקנה בשטר שלם כדון קרקע שנקנה בשטר שייך למימר דינא דמלכותא
 דינא דמלכא אומר שיהא קרקע שלו קניו בלאו שטר העשוי בערכאות
 שלו אבל בענין יד בעל השטר האם על החתומה או על העלויה וכיוצא
 בה שיעטא דלא שייך למימר ביה דינא דמלכותא דינא לפירוש רבינו
 אליעזר מתי"ן ואפי' לאותן דיעות שהיה המרדכי דאפי' בשאר ענייני
 ממון אומר דינא דמלכותא דינא שיעטא דוקא לענין ארנוניות ומכסות
 של משפטי המלכים כמו שכתב רבינו שמואל בפרק חקת הבתים ח"ל
 ובאחר שמואל דינא דמלכותא דינא כל מסים וארנוניות ומכסות של
 משפטי המלכים שרגילים להטעי במלכותא דינא הוא עכ"ל . הרי לך
 בדיא שפיר' הענין דדוקא במסים וארנוניות ומכסות של משפטי
 המלכים שרגילים להטעי בו' . אבל דין שבין אדם לחבירו שיעטא ושפטיא
 דלא דא"כ בשלם כל דיני תורה ח"ו

13 קנדה המלוה (גם) לישראל חבירו על המשטן אין המלוה זקוק לשומרו יותר משנה מלמולכו ולגבות האלוהו כדינא דמלכותא גבי מלוים לעיבד טובכים ברבית ועשה מעשה כזה בלאד שמסכן לחבירו ספרים ואחר שנה שלא פרע בל ישראל ומכר המשטן לסיף שנה ותצטו חבירו לדין ופסק דאין לו עליו כלום משום דינא דמלכותא והביא ראיה מפרק קמא דגיטין מכל השטרות העולין בערכאות של טוים סי' דפסק בגמרא דדינא דמלכותא דינא כשמואל עד כאן :

14 י"ח דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא (ח) אלא כמסויס ומכסיס המלוים בקרקע יב [גה] כי המנן גמר בנת דורו בחרנו כי אם בדרך זה חבל בשאר דברים לא (הר"ש פ"ד דדורים כסס הר"ם ומרדכי סי' הגה: גמרא) [ג] וי"ח וסבירא להו דאמרי' בגל דברי דינא דמלכותא דינא (מרדכי שם כסס המוס' י"ח סי' ש"ס) ולכן המלוה פנ"ה המסכן י"ג יגול ומכרו אחר [ט] שנה הואיל וכן דינא דמלכותא (סס כסס ר"י גר פרק) וכן הוא ביקור וכו' שפבאר לעיל סי' ט"ו סעיף ז' :

15 ועי' עס צ"י ישראל הנלקחי' ללצח הולחמהו למלכותה השתיקה יפה מדצורים צה וגדולי ישראל ע"כ יעלימו עין והיחור להם להמונכים מקאל לעשות כראות עיניהם לפי הזמן ועת לחשות ומימו אומר כי נוף עכין דינא דמלכותא להטיל ונק על כל עומו להעמיד מהם אכסים ללצח מלחמתו מה הוא נחמק מלכותו דימו דין ומיילא מוטל חקרפתו דכל מי שרדי ללצח ושחין לו אשה וצ"י כפי כינוס וזק מלכותו אף לא אצחורים למדי תורה שאפי' לא פטחים המלכות צפישק מימו מדין תורה פטחים דאמרי' צפיק דצ"י ח' ע"א הכל לכרי' פתיח אפי' רבנן והימו דלא נפקי צאחכלא אצל נפקי צאחכלא רבנן; לאו צ"י ויפק צאחכלא כינהו ונזכ"ש טהמלכות יריה פטחים וכצ"י כוה פעונים כשנחתי אפעקטו לצ"י מדי' פיהם ומטהרין טהם לומדים ולליחו לכהו ליצור כפמרו מלהעמיד עלנוס ללצח ואיכ כל הסוגע צהם סוגע צצצח עין :

16 שאין לו קצבס - אלא טמל
ככל חפצו : מאליו - שלא מלח המלך
אפי' יס לו קצבה :

17 יך בללו של דבר כל דין שיחקוק אורו המלך לכל ולא [פ] יהיה לאדם אחד בפני עצמו אינו נול. וכל שיקח מאיש זה בלבד שלא כדת הידועה לכל אלא חמס את. זה הרי זה נול.

18 ורבינו אליעזר בר שמואל וצ"ל סמין כתב בפ' ארבעה נדרים(כו) אומר ר' דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא אלא כשהמלך משהו מדותיו על כל בני מלכותו אבל אם משנה למדינה אחת לא הו דיניה דינא כדתנן בגיטין(כז) לא היה סיקריקון ביהודה בהדגוי המלחמה ומפרשי' דין סיקריקון ראגב אונסיה נמר ומקנה וחי לאו משום ראגים לא קני ואע"ג שמצות המלך היתה .

19 ורוב הדיעות מסכימות דלא אמרין ד"ד אלא בדבר שהוא כללי לאפוקי זה הדין שאין כללי רק חק הוא מאלה המלך הדיקן לבעל חניות ונס כי לפי הנלע"ד לא ניהנה הדת אלא בין היהודי המלוה לגוי והגוי הלוה אבל לא בין הבעל חנות והמנהיג ואחס חכמים ונבונים להבין הדבר לאשורו

וגם ראיתי שי"מ ההיא דמות' להבדיל בין אלה המכס דהיינו כדי להראו' שאינו יהודי מדלובש כלאי' ויש בותרים אותו פי' מההיא דפי' בן סורר ומורה (דף ער) דאפי' ערקת' דעסא'ג' אסור וכו' משמע דאי לא"ה דאסור לפראות עצמו כלא יהודי ח"ו מההיא דערקת' דמסא'ג' שהיו מודים לאותו פי' ואם אית' דלא אומר ד"ד דינ' בכה"ג שהיהודי פורע יותר מהכותי א"כ יקש' להא פי' מאי פריך עליה צפ' הגזול בתי' (דף קיג) ובפ"ד דנדרים (דף כח) ולהבדיל אלה המכס מי שרי והאמר שמואל ד"ד דינ' והלא ע"כ המכס אינו כ"א על היהודים דאל"כ מה הועיל לו לבישת כלאים להראות שאינו יהודי וה"כ אין כאן ד"ד אלא ודאי ל"ל דשפיר הוי ד"ד כיון שהדבר (ב) שזה וקאזב לכל היהודים כדפי' לעיל .

20 (ואפי' זה ט"סא"ג יאן יאר מכב"ט ט"ג מקרי דבר קאזב לכל איה)

הנה (1) [נג] ואם

[ח] סקן נכעל ארומט אר בת ססקא שבה טייכט איה דער | ג' | י"א דלא אמרי' ביה דינא דמלכותא דינא הואיל ואינו חקוק נכע (מהרי"ק שרש סי')

21 'ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שבר פועלים ולהסיע על קיצחן

ועל השערים . שער חמין
והין שלא ימכרנה שנה זו יותר מקי
וקי דמיס : להסיע על קילטס . לקטס
אלא העובר על קילת דבריהם להסיעם
מדם דין טרה :